

Množičen odziv na klic

V devinsko-nabrežinski in miljski občini so slovenski volivci in volivke v nedeljo, 21. t.m., srečno prestali preizkušnjo in si v obeh občinah zagotovili svoje predstavništvo v novih občinskih svetih. To je namreč bil prvi in glavni cilj, ki so si ga bili postavili, ko so izoblikovali zaveznitvi »Skupaj za Devin-Nabrežino« in »Skupaj za Milje«. Izid volitev je zgovorno pokazal, da se je ogromna večina naših ljudi — izjeme so bile zelo redke — prav dobro zavedala pomena tega glasovanja in se je zato na voliščih tudi ustrezno ravnila.

Podatki, ki jih objavljamo na drugem mestu, dokazujejo, da sta obe listi dosegli zares prodorno zmago, takšno, kakršne si niso pričakovali niti največji optimisti.

Zelo kočljiv je bil, kot znano, položaj v devinsko-nabrežinski občini, ki je bila zlasti v zadnjih treh letih pod posebnim in stalnim uradom italijanskih nacionalističnih sil. Te namreč niso niti skrivale svojih želja in načrtov, da bi nas kratkomalo izrinile iz občinske uprave (izvedle naj bi torej nekakšno akcijo »etničnega čiščenja«) ali vsaj skrčile našo prisotnost na minimum.

Zahvaljujoč se pobudi skupine politično modrih in dobronamernih ljudi obeh narodnosti in ob razumevanju ter podpori vseh političnih strank, v katerih so organizirani Slovenci, se je posrečilo sestaviti kandidatno listo, na kateri je poleg nekaterih izkušenih javnih upraviteljev bila vrsta novih, povečini mladih ljudi, pripravljenih po svojih najboljših močeh in sposobnostih prispevati k reševanju velikih in majhnih občinskih problemov. Pri tem je treba vsekakor poudariti nemajhne zasluge, ki jih je imel pri pripravah na volitve in predvsem pri oblikovanju programa ter sestavi kandidatne liste prof. Giorgio Depangher. Ta je namreč sprejel glavno in najtežjo nalogo: biti kandidat za župana. Njegova izvolitev naj velja vsaj kot skromna oddolžitev za velik trud in velike žrtve.

Ker poznamo vse izvoljene kandidate, smo prepričani, da bodo v svojem štiriletnem mandatu znali sproti reševati drobne

V nedeljo, 5. decembra drugi krog občinskih volitev v Trstu

Spodbuden uvod v volilni spopad

Slovenci na Tržaškem smo lahko zadovoljni z izidom nedeljskih upravnih volitev v Trstu in Miljah ter Devinu-Nabrežini. Kandidat za župana Riccardo Illy, ki smo ga takorekoč množično podprli, je prejel skoraj 40 odstotkov glasov in za seboj pustil svojega najnevarnejšega tekmeca listarja Staffierija za celih osem točk razlike. V drugem krogu volitev, ki bo v nedeljo, 5. decembra, se bosta torej pomerila mladi industrijec Illy in stari, v preteklost zazrti župan Staffieri. Ni treba seveda pojasniti, koga bodo v drugem krogu volitev podprli slovenski volivci in volivke.

Zanimivo in hkrati razveseljivo je tudi, da so se na teh volitvah naravnost odlično uveljavili slovenski kandidati. To velja predvsem za oba kandidata Slovenske skupnosti, mlada odvetnika Močnika in Berdona. Na listi Zaveznitvo za Trst je dr. Močnik prejel največ preferenc. To pomeni, da je dejansko že izvoljen v novi tržaški občinski svet ne glede na izid ožjih volitev v nedeljo, 5. decembra. Če pa bo zmagal Illy, bo prišel v občinski svet tudi dr. Andrej Berdon, ki je na listi Zaveznitvo za Trst po oddanih preferencah na tretjem mestu. S te liste pojde v občinski svet v primeru Illyjeve zmage 7 kandidatov, v primeru njegovega poraza pa dva.

Lepo se je uveljavil tudi slovenski kandidat na listi Demokratične stranke levice Igor Dolenc, ki je po številu prejetih preferenc na drugem mestu.

vsakodnevne probleme (kar je zelo važno) in se lotiti tudi velikih problemov ter pri tem imeti sodoben, inovativen pristop, s čimer bodo najlažje in najučinkoviteje zapirali usta raznim kritikastrom, ki jih ne bo manjkalo. Hkrati pa bodo dovzetni za kritike, ki so vedno dobrodošle.

Ob spominu na uvodnik v Demokraciji pred 33 leti, ko so bile v tej občini prav tako važne volitve, smo pred nekaj tedni objavili v našem listu članek z naslovom »Nabrežina kliče!« Po nedeljski volilni preizkušnji lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da so se naši ljudje množično odzvali omenjenemu klicu, za kar smo jim hvaležni. Vsem izvoljenim pa iskreno čestitamo!

DRAGO LEGIŠA

Riccardo Illy

Tudi ta slovenski kandidat je dejansko že novi občinski svetovalec, prav tako pa tudi Stojan Spetič, kandidat za župana na listi Stranke komunistične prenove. V novem tržaškem občinskem svetu bomo torej imeli v primeru Illyjeve zmage štiri slovenske kandidate, v primeru njegovega poraza pa tri.

Kar zadeva volitve v tržaški občini, je treba zabeležiti lepo uveljavitev Severne lige, ki je postala najmočnejša politična sila v mestu in izpodrinila Listo za Trst. Ta je na pokrajinskih volitvah v letošnjem juniju zbrala 18,78% glasov, v nedeljo pa 12,86%. Nazadovalo pa je tudi misovsko gibanje, ki je z znakom Vsedržavno zaveznitvo prejelo 12,79% glasov, to je nad 4% manj kot na junijskih pokrajinskih volitvah. Kandidatka Severne lige za župana pa se ni uvrstila v drugi krog volitev, kar pomeni, da predstavlja v tem pogledu Trst izjemo v primerjavi z izidom volitev v drugih velikih mestih na severu države.

Trst se od drugih italijanskih mest razlikuje še po nečem drugem: medtem ko je povsod po državi krščansko-demokratska stranka doživela pravo pravcato katastrofo in postala domala nepomembna politična sila, je v Trstu zbrala 14,33% glasov in celo napredovala za 0,35% v primerjavi z

Parlamentarni vprašanja o problemu naših šol

Ob nedavnem obisku poslanca Union Valdôtaine Luciana Caverija v Trstu so ga predstavnik Slovenske skupnosti, pa tudi tajnica Sindikata slovenske šole Živka Marc in član Vsedržavnega sveta za javno šolstvo Josip Pečenko, seznanili z nekaterimi perečimi vprašanji našega šolstva. Tako so ga opozorili na položaj v devinsko-nabrežinski občini kot na zaplete, do katerih prihaja zaradi napačnega tolmačenja varčevalnih ukrepov v Italiji in zamud v šolski upravi.

Na podlagi gradiva Šolske komisije Ssk je posl. Caveri sestavil dve parlamentarni vprašanji. Naslovljeni sta na rimsko vlado. Prvo govori o odrekanju rednih dohodkov zamejskim šolnikom, ki so dosegli štipendije za izpopolnjevanje v Sloveniji na podlagi kulturnih sporazumov iz leta 1964 in 1968. Varčevalni ukrepi jasno izvezemajo mednarodne sporazume, v Sloveniji poleg tega še naprej spoštujejo dosedanja prakso v odnosu do italijanskih šolnikov, ki se izpopolnjujejo v matični državi Italiji, zato gre za očitno zgrešeno potezo šolskih oblasti, ki le zapleta odnose na meji in škodi manjšinske-
mu šolstvu.

Drugo parlamentarno vprašanje pa poziva oblasti, naj kljub zamudam in varčevalnim ukrepom izpeljejo natečaj za stalnost učiteljc in učiteljev ter tako krijejo prazna mesta na slovenskih šolah ter ublažijo brezposelnost.

Kandidati za župana - Volilni izidi

OBČINA TRST	odstotki	število glasov
RICCARDO ILLY	39,84	59.931
GIULIO STAFFIERI	31,84	47.892
FEDERICA SEGANTI	22,34	33.607
STOJAN SPETIČ	3,91	5.880

Pogovor z valdostanskim poslancem Lucienom Caverijem

»Če je manjšina razdrobljena, izgublja s tem vso svojo energijo in težo«

Prejšnji teden je na povabilo Slovenske skupnosti prišel na Tržaško poslanec Lucien Caveri, predsednik mešane skupine v parlamentu, ki predstavlja stranko Union Valdôtaine, to je stranko francosko govorečega prebivalstva v Dolini Aoste. Ugledni gost se je med drugim v Bazovici srečal s slovenskimi volivci, v četrtek, 18. t.m., pa se je sestel tudi z županskim kandidatom Riccardom Illyjem. Seznanil ga je s problemi naše manjšine, ki jih sam dobro pozna, saj že vrsto let vzdržuje prijateljske stike z našimi predstavniki in je tudi sam v parlamentu po posredovanju Ssk večkrat posegel v korist naše narodnostne skupnosti, obenem pa je Illyju povedal, kako konkretne manjšinske probleme rešujejo v Dolini Aoste.

Lucien Caveriju smo postavili nekaj vprašanj po srečanju v Bazovici, na katerem je med drugim rekel, da se delno počuti tudi »naša« poslanec v parlamentu.

Kako dolgo že sodelujeta stranki Union Valdôtaine in Slovenska skupnost, katere so bile doslej skupne pobude in kateri rezultati teh skupnih stikov?

Do tesnejšega sodelovanja med obema strankama je prišlo leta 1979 za evropske volitve, v vseh teh letih pa smo te stike vedno vzdrževali in gojili. Tako so valdostanski parlamentarci v senatu in poslanski zbornici večkrat posegli v podporo slovenski manjšini. Več je bilo obiskov naših političnih predstavnikov pri zastopnikih vaše narodnostne skupnosti, omenil pa bi tudi nekaj naših konkretnih korakov, ki smo jih naredili po posredovanju stranke Slovenske skupnosti — vprašanja, interpelacije o določenih problemih itd. Prizadevali smo si, da bi prišlo do organskega zakona za zaščito Slovencev v Italiji. Prav pred kratkim smo bili tudi med podpisniki zakonskega predloga v tem smislu, za katerega upamo, da bo čimprej odobren.

Kolikšne so po Vašem možnosti, da do odobritve predloga resnično pride?

Izredno važno je že dejstvo, da je bil predlog, ki so ga izdali predstavniki nekatere komponente vaše narodnostne skupnosti, vloženi v tem trenutku, ko namerala vlada izdelati svoj osnutek. Seveda je po drugi strani res, da smo dejansko že proti koncu zakonodajne dobe. Kljub temu pa je ta tekst lahko pomembna baza tudi za prihodnje, saj je dokaz želja in pričakovanje Vaše manjšine. Zaščitni zakon za Slovence v Italiji je nujno potreben, saj ni sprejemljivo dejstvo, da imajo to zaščito samo nekatere manjšine, kot je na primer naša, francoska v Dolini Aoste ali pa nemško govoreče prebivalstvo na Južnem

Tirolskem, ki sta bolj koncentrirani na določenem ozemlju in sta torej javno priznani, geografsko bolj razkropljena slovenska manjšina pa tega priznanja nima.

Kaj pa bi povedali glede zajamčenega zastopstva etničnih skupnosti v Italiji? Obstajajo po Vašem možnosti, da bi Slovenci to dosegli v parlamentu, ali pa je bolje, da vztrajamo predvsem na krajevnih ravneh?

Po mojem obstajajo štiri ravni, na katerih je mogoče doseči zajamčeno zastopstvo. Najprej naj omenim občine in pokrajine. Z novim ustavnim zakonom, ki je bil objavljen letošnjega septembra, je tudi Furlanija-Juljska krajina dobila pristojnost, da sama ureja vse, kar zadeva krajevne ustanove. To pomeni, da F-Jk lahko za svoje občine in pokrajine sprejme tudi drugačne zakone od tistih, ki veljajo na vsedržavni ravni, in torej lahko tudi zajamči zastopstvo manjšine.

Kar zadeva deželno raven, pa se mora po mojem Furlanija-Juljska krajina zgledovati po drugih posebnih deželah. Dolina Aosta bi tudi rada uredila vprašanje majhne nemško govoreče manjšine Walser, ki živi v dolini Lys. Sedaj pri nas raz-

mišljajo o tem, kako bi tej narodnostni skupnosti zagotovili predstavnika v deželnem svetu. Zajamčeno zastopstvo pa imajo na primer že Ladinci v avtonomni pokrajini Bocen. Isto bi morala storiti F-Jk za Slovence, ki bi morali prav tako imeti zagotovljeno mesto v deželnem svetu.

Zajamčeno zastopstvo pa je možno tudi na parlamentarni ravni. Seveda bi moralo v tem primeru priti do ustavne spremembe, ki bi določila, naj bo eden od 630 poslancev in 315 senatorjev manjšinski zastopnik. Zadnja, najvišja raven, pa je evropski parlament. Danes slovenska manjšina še zdaleč nima možnosti, da bi koga izvolila, saj se njeni glasovi »izgubijo« v ogromnem severovzhodnem okrožju. Vendar je kljub temu upravičeno vprašanje, ali ne obstaja možnost, da bi tudi Slovenci v Italiji izvolili med 8 evropskimi parlamentarca, če že ne svojega predstavnika, pa vsaj nekoga, ki bi zastopal interese narodnostnih manjšin v Italiji.

V kolikšni meri je tržaškim politikom — senatorjem in poslancem — uspelo, da so blokirali pobude, ki sta jih bila italijanska vlada in parlament kljub vsemu pripravljena uresničiti v korist slovenske manjšine?

Kolikor vem, je bila v parlamentu prava »blokada« za pobude v korist Slovencev. Na misel mi pride na primer boj posl. Camberja (Lpt-PSI), ki je bil član komisije za ustavna vprašanja in si je vedno vztrajno prizadeval, da bi onemogočil vsako pobudo v korist slovenske manjšine. To je po mojem zaskrbljujoče in obsodbe vredno dejstvo, saj sem prepričan, da morajo italijanski parlamentarci, ki predstavljajo Furlanijo-Juljsko krajino in torej vse prebivalce, gledati na jezikovne razlike kot

na skupno bogastvo, ne pa kot nekaj, proti čemur se je treba boriti.

Rekel pa bi še tole. V tej zakonodajni dobi sta dva parlamentarca iz Doline Aoste, poslanec in senator, dosegla, da je prišlo do odobritve zakona za zaščito prej omenjene skupnosti Walser, ki šteje približno 900 članov. Slovencev je okrog 100 tisoč, pa kljub temu nimajo priznanih pravic in imajo celo težave za rabo materinega jezika, kar je ena glavnih človekovih potreb. Ta pravica izhaja iz vseh mednarodnih konvencij in jo narekuje tudi zdrava pamet. Očitno je, da je doslej nekdo vse poskuse v prid Slovencev dejansko onemogočal.

Tudi glede na Vaše izkušnje kot pripadnik francosko govoreče manjšine v Dolini Aoste, kako bi se morali v bodoče Slovenci v Italiji boriti za doseg svojih ciljev?

Leta 1945 so Valdostanci ustanovili medstrankarsko gibanje, ki so mu dali ime Union Valdôtaine. Kljub temu, da je bilo v vsem tem času med člani tudi veliko nasprotovanj in razlik, pa so se vedno zavedali pomena besede »Union«, združenje. Če je neka manjšinska stvarnost razdrobljena na tisoče drobnih delcev, če izgublja svojo identiteto v raznih listah in vsedržavnih strankah, pa čeprav so te na videz prijazne in naklonjene, izgublja s tem vso energijo in težo. Povezava med člani manjšine pa mora biti nekaj, kar je nad ostalim. Seveda so znotraj tega združenja možni vsi pogovori in razprave o principih, programih, ideoloških vprašanjih, navzven pa je za narodnostno skupnost nujno potrebna enotnost.

Zaradi tega z določeno zaskrbljenostjo gledam na Slovence. Opazil sem, da za vašo manjšino še velja stari rek »divide et impera«, ločuj in vladaj; nekdo iz ozadja vodi Slovence, ker so in ker so ločeni med seboj. Če bi bila Vaša etnična skupnost kompaktna in složna, bi danes lahko veljala in dosegla neprimerno več. A na žalost, čeprav iz razumljivih zgodovinskih razlogov, obstajajo znotraj manjšine še vedno huda ločevanja.

Osebo sem prepričan, da je dandanes mogoče preseči ta nasprotovanja, vendar pa sta za to potrebna velika volja in prizadevanje vseh članov skupnosti. Skupaj bi lahko tudi proučili volilne mehanizme, ki bi omogočili, da bi Slovenci v Italiji izvolili svoje predstavnike v razna upravna telesa.

Kakšen je pomen medmanjšinske solidarnosti in sodelovanja v Italiji in Evropi?

Upam, da se bo bodoče sodelovanje med manjšinami nadaljevalo in še okrepi. Z našim delom smo že dokazali, da je mogoče govoriti različne jezike, a kljub temu imeti skupne programe in si zanje skupno prizadevati. Gre za sodelovanje med narodnostnimi skupnostmi v Italiji, ki govorijo francosko, nemško, okcitanško, ladinsko, slovensko..., ki torej pripadajo različnim kulturam, a jim je kljub temu uspelo najti skupno politiko v logiki federalizma. Najboljši primer je Švica, kjer so različni narodi vzpostavili mir in sožitje ob spoštovanju pravic in tradicij vseh.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

Prišla je »prava« zima

Tudi v Italiji je v prejšnjih dneh zima pokazala zobe in živo srebro v termometrih je zdrknilo zelo nizko. Mraz je bilo tudi v naših krajih. V Trstu je najprej ledeno zapihala burja, potem pa so začele naletavati snežinke. V taki, čisto praznični pokrajini, je fotografa S. Ferrarija pritegnil gornji prizor. Posnetek je iz Samatorce.

Večer z jubilanti pri Sv. Ivanu v Trstu

Tako je bilo na srečanju v svetoivanskem Marijinem domu (foto D. Križmančič)

Kar sedem uglednih ter čilih in čvrstih jubilentov, ki so letos praznovali 80-letnico, je v nedeljo, 21. novembra, skupno še enkrat proslavilo ta dogodek v Marijinem domu pri Sv. Ivanu. Vabilu so se odzvali vsi — Boris Pahor, Vinko Beličič, Stane Raztresen, Martin Jevnikar, Franc Zlobec, Jakob Kandut in Stanislav Soban.

Slovesnost je bila prisrčna in je ob precejšnji udeležbi potekala v prijateljskem vzdušju. Marijan Kravos in Marko Kandut sta podala vezni tekst, ki ga je o življenju in delu vsakega jubilanta posebej napisala Zora Tavčar. Poudarek je bil zlasti na dejstvu, da je vseh sedem gostov častitljive starosti bilo povezanih s Sv. Ivanom. Pahor, Beličič in Jevnikar so bili tam vrsto let profesorji, Zlobec je bil nekaj časa kaplan v tem predelu, Kandut, Soban in Raztresen pa so s Sv. Ivanom povezani že mnoga desetletja, saj tam živijo.

Vsakemu jubilantu posebej je zapel Kobariški oktet, ki je večer

zaključil s krajšim koncertom pesmi z Gregorčičevimi besedili. V imenu vseh se je organizatorjem in občinstvu zahvalil Boris Pahor, ki je pohvalil pobudo in poudaril tudi pomen Sv. Ivana, ki sicer danes ni več toliko slovenski, kot je bil pred leti, a je dal za našo slovensko književnost pomembne može. Prof. Pahor je zaključil z njemu lastnim optimizmom s stavkom, namenjenim predvsem mladini, češ, tudi za nas je bilo nekoč hudo, pa so se vendar stvari izboljšale.

* * *

50-letnica Partizanskega dnevnika

V petek, 26. novembra, bo ob 20.30 v veliki dvorani Kulturnega doma v Trstu slovesnost ob 50-letnici Partizanskega dnevnika. Ob bogatem kulturnem programu bodo spregovorili predsednik SKGZ Klavdij Palčič, podpredsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Ciril Zlobec, in bivši britanski častnik, član zavezniške misije pri slovenskih partizanih.

»Trst v predpraznični odeji«

Tako se glasi naslov 2. fotografškega ex tempore, ki ga v soboto, 4. in v nedeljo, 5. decembra, priredil Fotografski krožek FOTO TRST 80. Ex tempore bo potekal v tržaškem mestnem središču ne glede na vremenske razmere. Odprt je ljubiteljem fotografije iz Furlanije-Juljske krajine in Slovenije.

Vsakdo lahko sodeluje z enim do največ dvema DIA filmoma (24x36), ki jih prinese s seboj. Obvezni so DIA filmi, ki zahtevajo navadni razvijalni postopek E-6.

Vpisnina za vsak oddani film znaša 12.000 lir.

Vpisnina, obvezno predhodno označevanje in sprejemanje poslikanih filmov bo potekalo v Gregorčičevi dvorani (ul. sv. Frančiška 20, II. nad.), v soboto, 4. decembra, od 13. do 19.

ure, v nedeljo, 5. decembra, od 9. do 19. ure.

Za razvijanje filmov poskrbi prireditelj, ne odgovarja pa za morebitne poškodbe ali izgube le-teh.

Strokovna komisija bo izbrala in ocenila posnetke. Odločitve komisije so dokončne in nesprenmenljive. Vsak udeleženec odgovarja za vsebino svojih posnetkov.

Za nagrajene so predvideni pokali. Najlepsi diapozitivi bodo povečani in razstavljeni.

Predvajanje diapozitivov in otvoritev razstave z nagrajevanjem bo v soboto, 18. decembra ob 19.30, v Gregorčičevi dvorani.

Udeleženci bodo lahko dvignili svoja dela po 31. januarju 1994 v Tržaški knjigarni (ul. sv. Frančiška 20).

Črnogorska avtokefalna pravoslavna cerkev

Pravoslavje pozna narodno ali avtokefalno Cerkev. To je cerkvena ureditev s patriarhom na čelu, ki je najvišji cerkveni voditelj pri nekem narodu, saj je na čelu Cerkve, ki mu ta pravoslavni narod priprada.

Črnogorci s svojo stoletno zgodovino so vedno bili nekakšna izjema ali posebnost v pravoslavju. Pripadajo namreč srbski pravoslavni Cerkvi, čeprav so po narodnosti Črnogorci in so v svoji zgodovini imeli svojo zanimivo in celo nenavadno državo. Črnogorsko-primorsko metropolijo s sedežem na Cetinju vodi danes metropolit Amfilohije Radović in obsega vso Črno goro. Ima 112 cerkvenih občin in 145 župnij. V dušnem pastirstvu pa vse te župnije vodi samo 16 duhovnikov. Prav to je rakasta rana verskega življenja v Črni gori. Poleg tega pa je v Škofiji še 18 moških in 6 ženskih samostanov, a z izredno majhnim številom menihov in nun. Za verne se prišteva okrog 235.000 Črnogorcev. Duhovniki, kot tudi redovniki in

leg patriarha vsi krajevni škofje in metropoliti. Naloga tega zbora je, da odloča o stvareh, ki zadevajo vero in bogoslužje, povezano v skladu s pravoslavno tradicijo. Ob tej priliki se odloča o cerkveni disciplini, upravi, o cerkvenem sodišču, pa tudi imenuje nove škofo.

Neredi, ki so bili na Cetinju 31. oktobra, so bili naslednji. Okrog deset tisoč Črnogorcev se je zbralo in oklicalo avtokefalno črnogorsko pravoslavno Cerkev. Za svojega metropolita pa so izbrali Antonija Abramovića, duhovnika, ki je služboval v Ameriki med srbskimi in črnogorskimi pravoslavci. Vse je bilo pripravljeno in sveti arhierijski sabor je Antoniju Abramoviću 28. oktobra odvzel vse pravice in ga nekako celo suspendiral, kar dokazuje, da so bile stvari znane in da je prav zato bil ta sabor v Cetinju, na kraju, kjer je trenutno tudi v srbski Cerkvi zelo vroče. Zamelek avtokefalnosti je torej opazen. Potrebna pa bo dolga doba, da bo to tudi

Znameniti cetinjski monastir

redovnice, so po večini srbske narodnosti, ki so rojeni v primorju od Šibenika do Bara. Tu je področje, ki je vsa leta dajalo največ duhovnih poklicev. Iz notranjosti so bili zelo redki. To je tudi posebnost, saj prav ta duhovščina ni nikoli čutila potrebe po nekakšni narodnostni avtonomiji, ker so bili pač tako vzgojeni in ker so po narodnosti Srbi, ki živijo v Črni gori, zato je razumljivo, da so pravoslavne vere.

Novinarske agencije so poročale, da je 31. oktobra bila na Cetinju »nevarnost spopada« med nekimi skrajneži. Šlo je za že več let star sen, ki je sedaj spet vzplamtel. Na Cetinju naj bi bilo zasedanje Svetega arhierijskega sabora. Vrhovne oblasti v pravoslavni Cerkvi ne predstavlja patriarh sam, ampak zbor škofov, ki se imenuje arhierijski sabor. Ta sabor se pod predsedstvom patriarha sestane vsaj enkrat letno. Sestavljajo ga po-

priznane. (Srbi še do danes niso priznali avtokefalnosti makedonske pravoslavne Cerkve, ki so jo ti razglasili 1967 leta.)

Ob tej priliki so prišli na dan vsi tisti očitki, ki smo jih že kdo ve kolikokrat slišali, pa ne samo v pravoslavju, ampak tudi v »jugoslovanskem katolicizmu«. Gotovo je, da je srbska pravoslavna Cerkev bila vedno povezana z oblastjo, saj so bili tudi njeni člani v glavnem, čeprav so to zanikali, pravoslavne vere. Prav tako je del te Cerkve vedno govoril, da imajo zaradi določenih privilegijev, ki jih pod tedanjo, pa menda tudi pod sedanjo oblastjo imajo, vezane roke. (To je normalen pojav povsod, kjer Cerkev tako ali drugače sodeluje s politiko!) Del pravoslavni duhovnikov je velikokrat posebej poudarjal in celo s pismi opozarjal na izredno vroče stanje, ki

Ambrož Kodolja

Dr. Zorko Harej je od samega začetka predsednik organizacije

Glasbeno in narodno poslanstvo ZCPZ v 30. letih neprekinjenega delovanja

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta bo v nedeljo, 28. novembra, priredila v Kulturnem domu v Trstu slovesnost ob 30-letnici ustanovitve in neprekinjenega delovanja. Njeni zbori, ki jih združuje kratica ZCPZ, so v vseh teh letih imeli nešteto samostojnih in skupinskih nastopov, sama Zveza pa je priredila tudi več zborovskih revij — za odrasle pevce in za najmlajše, ki jim je skupna ljubezen do glasbe in predvsem do slovenske pesmi.

Že od samega začetka je predsednik ZCPZ dr. Zorko Harej, tudi sam glasbenik, skladatelj in zborovodja, ki je v vseh teh letih uspešno vodil organizacijo. Z njim smo se pogovorili o najvažnejših dosežkih zveze in o njenem neurtudnem delu v treh desetletjih.

V vseh teh letih je Zveza cerkvenih pevskih zborov priredila vrsto zborovskih revij, proslav in tudi veliko strokovnih seminarjev za dirigente in pevce. Kakšen je bil odziv občinstva in samih članov zborov, ki delujejo v vaši organizaciji?

Če se držim zaporedja glavnih prireditev Zveze so v splošnem prav dobro uspeli božični koncerti, ki jih prirejamo vsa leta od ustanovitve, predvsem v glavnih tržaških cerkvah Novoga sv. Antona in v stolnici, pa tudi drugje na Tržaškem, na Goriškem in v Sloveniji, razen izjem zaradi slabega vremena ali pomanjkljive organizacije in ne-zanimanja, kakor je bilo letos januarja v Šiški, kjer je po kakovosti in programu zelo dober koncert poslušalo prav malo ljudi.

Zelo dober je bil odziv občinstva pri mladinski reviji Pesem mladih, kjer so na začetku nastopale tudi plesne skupine in instrumentalni ansambli. Ta prireditev je množična po številu nastopajočih — do 600 izvajalcev — in prisotnosti občinstva, ki je napolnilo dvorano in galerijo. Zadnja leta ni več tako, odkar ne prihajajo več zborčki iz šol, od koder je v boljših časih prišlo do 12 skupin.

Tudi revija zborov, ki jo organiziramo vsako leto pozno jeseni od 1966, prva tri leta v Marijinem domu v Rojanu in nato v Kulturnem domu v Trstu, je imela nekaj umetniških viškov, na katere so organizatorji lahko ponosni. Tudi na tej prireditvi je bilo vedno polno ljudi; zadnje čase pa ne več. Ko je sodelovalo od 11 do 15 zborov, je bilo vedno polno občinstva. Zadnja leta ni več tako, če revija ni povezana s kakim posebnim slavljem.

Poletne seminarje prireja Zveza od leta 1970 sredi avgusta, ko je največ ljudi prostih. Namenili smo jih pevovodjem, da bi obnovili svoje znanje in se seznanili z novostmi v glasbi. A ker je bilo kandidatov premalo, smo te študijske in počitniške tedne odprli tudi pevcem. Med dirigenti in pevci se nabere do 50 oseb, katerim se navadno pridružijo najbližji sorodniki. Toda pevovodske tečaje smo organizirali že prva leta po ustanovitvi Zveze z dobro udeležbo. Po letu 1979 so bili nekaj let jeseni in pozimi tečaji za vodje mladinskih in otroških zborov. Prva leta so bili dobro obiskani, potem je

število tečajnikov upadlo, morda ko ni bilo več možno zaradi premajhnega števila šolarjev sestaviti šolskih zborov. Nekoliko je krivo tudi skromno upoštevanje petja v italijanskem učnem sistemu.

Kateri uspehi ZCPZ v treh desetletjih obstoja so Vam, kot predsedniku, najbolj pri srcu?

Zelo so mi bili pri srcu božični koncerti, med katerimi so nekateri dobro uspeli in navdušili. Božič je v času, ko je človek bolj zbran in dovtopen za vse lepo. Gotovo je bil med vsemi najbolj priljubljen praznik, da je bilo napisane toliko glasbe njemu v čast. Slovenci imamo poleg Marijinih, ki so vezane na razne praznike, največ božičnih pesmi.

Navdušujoče so bile nekatere revije Pesem mladih, zlasti pri sklepni skupni pesmi, ko je nekaj sto mladih pevcev pelo npr. skladbo za zbor in orkester harmonik po Vodopivčevi Mojo srčno kri škropite, ali Lužičevo Mi mladi ali moja Pomladno pesem otrok. Tudi nekateri nastopi na jesenskih zborovskih revijah so mi ostali v spominu.

Kaj bi povedali glede repertoarnih izbir? Kakšne vrste glasbo so izvajali Vaši zbori in kaj pevci, predvsem mladi, danes najraje pojejo?

Mladi pevci, ki sestavljajo zdaj večino tržaških zborov, radi pojejo tudi pesmi starejših avtorjev, ki so zanje večkrat novost in ker velja pravilo, da kar je lepo, ima večno vrednost. Cerkevni pevci radi pojejo napeve, ki spadajo bolj v lahko glasbo ali so njej bližju. Pogosto imajo take popevke izvrtsten tekst, kar je velika prednost.

Namen vaše Zveze je tudi vzgoja mladih »kadrov«, zborovodij in tudi skladateljev. Nekateri glasbeniki, med katerimi ste tudi Vi, so nekaj pesmi napisali prav za koncerte vaše organizacije. Kako pa je danes, ali je kaj mladih talentov?

Za pevovodje je Zveza vedno skrbela. Zanje je prirejala seminarje in tečaje in jih pošiljala na zborovodske seminarje, ki jih prirejajo pogosto v Sloveniji. Še vedno je v načrtu orglarška šola, ki bi v veliki meri rešila problem vodstvenega kadra in bi perspektivne učence usmerila k študiju kompozicije.

Vaša upanja in načrti na bodočnost ZCPZ...

Upam, da se bo naša organizacija še dalje krepila tudi s pritokom novih ljudi z novimi pogledi in načrti.

(hj)

Mladi člani Slovenskega kulturnega kluba v Trstu, ki se vsako soboto zbirajo v prostorih v Ulici Donizetti 3 na rednih kulturnih in družabnih srečanjih, so v soboto, 13. t.m., imeli redni občni zbor. Za predsednico je bila potrjena Nataša Zubalič, podpredsednica pa je Francesca Simoni.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Helmut Peschina
BOŠ ŽE VIDELA
monodrama

Igra Mira Sarđoć
Režija Jože Babić

V ponedeljek, 29. novembra,
ob 20.30 — ABONMA RED A
v torek, 30. novembra,
ob 20.00 — ABONMA RED B

v Katoliškem domu v Gorici

Ponovitev v Kulturnem domu
v Trstu

v petek, 3. decembra,
ob 20.30 — ABONMA RED F

10-letnica Športno medicinske ambulante

V petek, 3. decembra bo ob 19. uri v Športno medicinski ambulanti v ul. Alpini 127 na Opčinah

POSVET O ŠPORTNI MEDICINI

Posvet prirejata Slovensko zdravniško društvo Trst in Združenje slovenskih športnih društev v Italiji. Ob tej priložnosti bodo predstavili knjigo dr. Boruta Spacala »Himalaja - zdravniške beležke«. Dr. Vanja Vuga, vodja Centra za medicino športa v Kliničnem centru v Ljubljani, bo nato govoril o temi: Športne poškodbe, dr. Irena Tavčar pa o temi: »Vitaminsko-energetski napitki pri športu — da ali ne?«

Po ogledu Športno medicinske ambulante bo priložnost za prijetno kramljanje ob dobri kapljici.

V polnem tržaškem gledališču Miela je konec prejšnjega tedna nastopil Akademski pevski zbor Tone Tomšič iz Ljubljane pod vodstvom dirigenta Stojana Kureta. Prijeten in glasbeno kvaliteten večer je priredila Zveza slovenskih kulturnih društev.

Na sliki: pevci in pevke APZ Tone Tomšič

(foto Kroma)

ZVEZA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV V TRSTU

vabi na zborovsko revijo in na slovesnost
ob sklepu praznovanj

30-letnice delovanja

ki bosta v nedeljo, 28. novembra, ob 16. uri
v Kulturnem domu v Trstu.

Peschinova monodrama o iskanju izgubljenega časa

BOŠ ŽE VIDELA

Druga letošnja premiera **Stalnega slovenskega gledališča** (ki je stekla 19. novembra) je nekako posebna in kot taka odraz specifičnih razmer našega gledališča. Monodrama **Boš že videla** je namreč igra, ki sloni na ramenih ene same igralkе, **Mire Sardočeve**, pa vendar prav zaradi tega še bolj valorizira napor gledaliških delavcev, ki soustvarjajo odrsko uprizoritev, zlasti režiserja **Jožeta Babiča**, scenografa **Svete Jovanoviča** in kostumografke **Marije Vidau**.

Mislím, da je bil spríčo ne zelo markantnega dramskega teksta sodobnega avstrijskega dramatika **Helmuta Peschine** (v prevodu **Lučke Jenčič**) ta element naravnost odločilen. Monodrami je namreč videti, da je nastala najprej za radijski medij. Gre za samogovor petinšestdesetletne dame, ki je večji del svojega življenja posvetila negi svoje sestre, ki jo je strahovita avtomobilská nesreča priklenila na invalidski voziček. V retrospektivnem monologu se razkriva dolgoletno trpljenje obeh sester: fizično trpljenje invalidke, ki pa s svojimi zahtevami in ljubosumjem zaslužnji in si podredi svojo negovalko, predvsem pa psihično trpljenje glavne junakinje. Ta mora žrtvovati svoja pričakovanja in svojo eksistenco skrbi za bolnico, vse dokler po sestri smrti, po štiridesetih letih vzajemnega boleznega trpinčenja ne ostane sama.

Tako v novonastali praznini išče izgubljeni čas, med predmeti, ki jih je roka scenografa **Svete Jovanoviča** premišljeno razpostavila po odrskem prostoru in ga napolnila z dramskim nabojem. Patina starinskosti prekriva pohištvo: številne stole, klavir ter ogledala, v katerih **Sardočeva** kot glavna junakinja skuša ujeti svojo nekdanjo lepoto, žrtvovano sebičnosti ljubosumne sestre. V osredju se dvigajo visoka vhodna vrata, edina možna, toda neizkoriščena povezava s svetom. Pred njimi stoji invalidski voziček, ki se je izpraznil s sestrično smrtjo. Življenjski prostor, ki sta ga nekdanj napolnjevali zahtevnost in ekskluzivnost bolne sestre, skuša junakinja zapolniti z glasbo ter s spominom na izgubljeno mladost, na izgubljene priložnosti, predvsem na obetajočo ljubezen do glasbeno nadarjenega Rudolfa.

Predmeti po asociativnem principu evocirajo preteklost, preko njih vdira v prostor dramska energija. Tako funkcijo imajo biserna ogrlica, obleke v omari, kozuh, pisma, fotografski album. Paradoksnó je bolna sestra edina osmišljala junakinjino življenje. In **Sardočeva** je v uro in četrt trajajočem pretresljivem samogovoru skušala s svojo poliedrično igro zapolniti ta vakuum. Presenetljivo je, kako zmore igralka učinkovati tako mladostno sveže, ko se vrača v leta svoje mladostne ljubezni, kako se njen

Igralka **Mira Sardoč** med nastopom

(foto D. Križmančič)

videz in njeno ravnanje vse bolj deformirata pod vplivom zdravil in alkohola, pod pudrom in šminko, ko misli, da se je končno rešila sestre, ki jo je psihološko zaslužnjila, v bistvu pa odigrava svojo zadnjo vlogo.

V stanovanju, kjer predmeti zavladajo duševno izčrpani ženski, se sklene zadnje poglavje njenega življenja. Zapre se zadnja stran njenega fotografskega albuma brez fotografij — življenja brez ljubezni, brez lepih trenutkov, brez otrok. Gre za tragedijo osamljenosti, za obupno poslednjo ugotovitev, da je nesmiselno vsakršno nadaljnje življenje, saj je v bistvu že štirideset šlo za eno samo življenje v sadomazohistični podrejenosti sestri invalidki. Nato strel v tišini... Koliko podobnih (mono)dram, koliko tragičnih monologov s predmeti in spomini, koliko tragedij osamelih ljudi se odigrava dan za dnem v stanovanjih našega in drugih mest!

Moreča, s trpkostjo prežeta monodrama po zaslugi režiserja **Jožeta Babiča** ni nikoli zdrknila na raven melodrame. Glasbeni izbor **Gabriela Lipuša** je vanjo vnesel življenjski utrip, prav tako je učinkovala tudi barvitost kostumov (ki bi sicer bolj izstopali na igralki sami kot pa v omari), ki jih je skladno s scenografijo načrtovala **Marija Vidau**. In vendar kljub sodobnosti sporočila manjka Peschinovi igri

neka globlja dramatičnost. Kajti še tako mojstrsko interpretiran samogovor je lahko le odsev mučne življenjske drame, ki se je odigravala celih štirideset let...

Majda Artač Sturman

Primorska srečanja št. 150

Najnovejša Primorska srečanja, ki izhajajo v Idriji, Kopru in Novi Gorici, imajo zaporedno številko 150. Glavni urednik te revije za družboslovje in kulturo je Slavko Gaberc, odgovorni urednik je Andrej Malnič.

Milan Gregorič, ki se v zadnjem času veliko posveča manjšinski politiki, tako italijanski v Istri kot slovenski v Italiji, v tej številki v sestavku z naslovom »Italija, njena revolucija in Slovenija«, piše o mafiji, prostozidarstvu in fašizmu kot »stalnicah italijanske politike tega stoletja«. Glavni urednik Gaberc je med drugim prispeval daljši zapis ob 100-letnici slovenske planinske organizacije, Katjuša Valenčič pa obsežen članek o Kobarškem muzeju.

Pretežni del tokratnih Primorskih srečanj je posvečen književnosti, oz. pesniškim in proznim prispevkom različnih sodobnih avtorjev. Med knjigami, ki so ocenjene v 150. številki revije, pa naj omenimo »Glavo gor uho dol« Marjana Tomšiča in »Vilo ob jezzeru« Borisa Pahorja.

Nekaj misli ob 11. knjižnem sejmu v Ljubljani

V dneh od 9. do 16. t.m. je bil v Ljubljani 11. Slovenski knjižni sejem. Že tradicionalno ga prireajo vsako drugo leto. Kot je povedal predsednik Zdrženja založnikov in knjigotržcev Slovenije **Jože Korinšek**, je na letošnjem Knjižnem sejmu sodelovalo kakih 60 založnikov, med temi je kar dobra polovica novih založb, ki so nastale v zadnjih dveh letih. Razstavljenih pa je bilo za eno četrtino več knjig kot pred dvema letoma.

Prav gotovo se založništvo v Sloveniji mora soočiti z novimi problemi. V prvi vrsti gre za splošen pojav opuščanja branja, manjšemu prometu pa botruje tudi vse večja gospodarska kriza. Kljub temu pa ponujajo slovenski založniki veliko več naslovov kot so jih kdajkoli prej.

Od zamejskih založb je bila letos ob vseh treh avstrijskih, se pravi Mohorjevi založbi iz Celovca, Založbi Wieser in založbi Drava, prisotna le Goriška Mohorjeva družba. Svoje lanske in letošnje izdaje je predstavila skupaj z ostalima sestriškima družbama iz Celja in Celovca. Ob zbirki za letošnje leto so predstavili še tri novosti zbirke za leto 1994. Ob Koledarju sta to bili še zbirka novel in črtic **Brune Pertot**, »Ko se vračajo delfini« in zgodovinska reportaža **Dorice Makuc** z naslovom »Aleksandrinke«. To delo je izšlo v zbirki Naše korenine in govori o usodi številnih slovenskih deklet in žen, ki so šle služiti v Aleksandriji v Egipt. Zbirko **Brune Pertot** pa so v Ljubljani, 15. t.m., tudi predstavili. To je storila prof. **Zora Tavčar**, ki je delo uredila. Sama avtorica pa je poudarila, da je te novele napisala tudi z namenom, da bi kaj napisanega ostalo o slovenski prisotnosti v Barkovljah.

Letos se sejma ni udeležilo Založništvo Tržaškega tiska. Ta knjižna založba je praktično nehala obstajati. Javnosti ni znano, zakaj so se tako odločili, a to je rezultat in zato tudi na sejmu ni bilo mogoče videti del, ki so v zadnjih dveh letih izšle pri tej tržaški založbi. Nekaj knjig Založništva Tržaškega tiska je bilo sicer na policah založbe Mihelač, ki je tudi pooblaščen distributer teh izdaj v Sloveniji. Mihelač in ZTT pa snujeta novo družbo, ki naj bi nekako pokrila praznino. Nastala je založba Devin, ki bo deloma prevzela program Založništva tržaškega tiska, deloma pa bo oblikovala samostojen knjižni in založniški načrt, tudi z namenom, da bi prodrla na italijanski trg.

V splošni privatizaciji, ki se odraža tudi na Tržaškem, bo manjšina torej dejansko osiromašena še za eno svojo kulturno in podjetniško stvarnost, ki je vsaj navzen pričala o ustvarjalnosti in podjetnosti tukajšnjega slovenskega človeka. Še bolj je zato razveseljivo, da Goriška Mohorjeva družba, ki bo prihodnje leto slavila 70 let knjižnih izdaj, vztraja in iz leta v leto bolj resno nastopa tudi v širšem slovesnem prostoru.

**SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO
EMIL KOMEL
GLASBENA MATICA
GORICA**

vljudno vabita na koncert

**TRIDESET LET Z ORGLAMI
prof. Huberta Berganta**

Praetorius, Pachelbel, Bach, Reger, Eben, Sofianopulo,
Vierne, Haselböck

Goriška stolna cerkev, četrtek, 2. decembra, ob 20.30.

Uspela Cecilijanka 1993

Iz leta v leto se ob prazniku sv. Cecilije, zavetnice glasbe, na odru goriškega Katoliškega doma zbirajo pevke in pevci s svojimi zborovodji in predstavljajo naši publiki sad svojega letnega dela-svoje pesem. Tako tudi letošnji zborovski praznik, saj prav s tem izrazom lahko lepo označimo goriško pevsko revijo. Kot že tradicionalno, se je tudi letošnja izdaja Cecilijanke odvijala na soboto in nedeljo, 20. in 21. novembra. Ljudje so oba dneva prav napolnili dvorano in tako dokazali, da je lepo petje še vedno v srcih slovenskega, posebej goriškega občinstva.

Prireditelj zborovske revije je Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici. Na obeh večerih je zato Zveza prinesla svoj uvodni pozdrav. Prvi večer podpredsednica dr. Marilka Koršič Čotar, v nedeljo pa predsednik dr. Damjan Paulin. Oba sta v svojih uvodnih besedah podčrtala pomen petja posebej v našem zamejskem prostoru. Pozdravila sta prisotne predstavnike oblasti, od generalnega konzulata republike Slovenije do predstavnikov naših glavnih ustanov in javnega ter političnega življenja. V imenu Zveze kulturnih organizacij Slovenije je J. Močnik izročil ZSKP posebno priznanje za širjenje slovenske kulture.

Pevski zbori so bili v glavnem pač z Goriške, saj je ta revija namenjena predvsem Gorici in njeni pokrajini. Kot vedno pa so sodelovali tudi posamezni zbori s Tržaške, Koroške, Slovenije in en italijanski zbor, ki navadno zastopa italijansko pevsko združenje USCI. Žal so letos manjkali zbori iz videmske pokrajine, tako Beneške Slovenije kot Kanalske doline.

V soboto zvečer so nastopili naslednji zbori: mešani zbor Jazbine, mešani zbor Podgora, mešani zbor Lojze Bratuž, moški zbor Mirko Filej, mešani zbor Topničar s Trnovca, mešani zbor Orehovlje-Miren Bilje, mešani zbor Aris iz Tržiča, mešani zbor Oton Župančič iz Štandreža,

Posnetek z letošnje Cecilijanke

(foto S. Reportage)

pevska skupina Akord in mešani pevski zbor Rupa-Peč. V nedeljo popoldne pa so se predstavili moški zbor Štmaver, pevska skupina Jezero Doberdob, mešani zbor Štandrež, oktet Dornberk, dekliški zbor Alenka iz Števerjana, moški zbor Fantje izpod Grmade, mešani zbor Jakob Petelin Gallus iz Celovca, moški zbor Novi sv. Anton iz Trsta, mešani zbor Hrast iz Doberdoba, dekliški zbor Devin in mešani zbor F.B. Sedej iz Števerjana. Napovedovala sta Katja Sfiligoj in Jan Leopoli.

Letošnja Cecilijanka je bila posvečena stoletnici rojstva skladateljice Brede Šček (1893-1968), ki je bila posebej v medvojni dobi zelo aktivna kulturna delavka na Goriškem. V slovensko zborovsko glasbo je prispevala nad 600 skladb različne vrste in vsebine. Še posebej je znana za svoje nabožne skladbe, ima pa tudi lepe umetne skladbe in narodne priredbe. Tako lahko med drugim bremo o njeni glasbi v koncertnem listu: »Glasbeni zgodovinar Stanko Trobina tako označuje njeno glasbo: Ščekovo odlikujejo poleg velike plodovitosti tudi muzikalnost, harmonična spretnost, dobra oblika, globoka in

svojevrstna melodioznost in prijetna domačnost. Njena harmonizacija je okusna in lepa, pesmi so poljudne in učinkovite.«

Težko je v par besedah podati mnenje ali ocene o posameznih nastopajočih zborih. Vsak izmed njih je odpel po tri pesmi. Pri večini je šlo za slovenske skladatelje polpreteklega časa, posebej primorske. Spored pa je obsegal tudi nekaj polifonskih skladateljev, kot so Gallus, Arcadelt in angleški madrigalisti. Pa še nekaj tujih skladateljev, poleg nekaterih bolj vidnih svetovnih mojstrov (Beethoven, Brahms, Kodaly). Vidi se, da se naši zbori držijo predvsem že ustaljenih shem tudi v programskem merilu. Zastopani pa so bili tudi nekateri novejši in sodobni avtorji, posebej zamejski (Merkù, Vrabec, Jericijo, Lavrenčič, Artač). Precej zborov je tudi odpelo kako skladbo Brede Šček, kot je že predvidel prireditelj.

Izvajalska raven je bila v splošnem zadovoljiva, čeprav je del zborovodskih skupin, ki še niso dovolj izbrušene. Par nastopajočih zborov pa je doseglo kar dobro, če ne že zavirljivo interpretativno raven.

a.b.

1. pokrajinski občni zbor SKGZ za Tržaško

V soboto, 27. t.m., bo ob 15.30 v dvorani občinskega sveta v Dolini 1. pokrajinski zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze. Po poročilu pokrajinskega predsednika dr. Suadama Kapiča bo razprava, nato pa volitve novega predsednika in članov pokrajinskega sveta ter delegatov za deželni občni zbor in kandidatov za glavni in nadzorni odbor.

Smrt dveh slovenskih primorskih duhovnikov

Sredi tega meseca sta umrla dva slovenska primorska duhovnika. V ponedeljek, 15. t.m., je po dolgi bolezni umrl v Rimu msgr. Vladislav Bavdaž, ki je mnoga desetletja bil v službi pri vatikanskem državnem tajništvu (zamanjem ministrstvu). Star je bil 73 let in je bil doma iz Gorice. Pokopali so ga v petek, 19. t.m., v Pevmi.

Isti dan so v Pliskovici na Krasu pokopali starosto slovenskih primorskih duhovnikov Ivana Delpina. Star je bil 87 let. Rodil se je v Podgori pri Gorici, župnik v Pliskovici pa je bil od leta 1937 do upokojitve.

O liku obeh rajnih duhovnikov bomo še pisali.

* * *

Pred nedavnim so se vrnil s prijetnega gostovanja pri svojih avstrijskih sovrstnikih v Gradcu učenci slovenske in italijanske nižje srednje šole iz Nabrežine — Igo Gruden in de Marchesetti, ki si je to pobudo pravzaprav zamislila in je letos pritegnila k sodelovanju tudi slovenske srednješolce.

ČESTITAMO!

V soboto, 20. novembra, sta se v cerkvi sv. Urha v Samatorci poročila Marina Milkovič in Dimitrij Žbogar. Ženinu in nevesti voščijo veliko sreče, zdravja in uspehov na skupni življenjski poti Fantje izpod Grmade.

Voščilom in čestitkam se pridružuje Novi list.

Ambrož Kodolja

»Ostanite v meni in jaz v vas«

(ob 60. obletnici duhovništva dunajskega kardinala dr. Franca Königa)

Naj bo kakorkoli že, prav se mi le zdi, da se spomnimo te častitljive obletnice tudi pri tem evropsko razgledanem človeku, ki je tako ali drugače povezan tudi z našim slovenskim svetom in življenjem. Davno je že od tedaj, ko sem čisto po naključju spoznal njegovega tedanjega tajnika msgr. Franza Grabenwöckerja. Ob isti priliki sem tudi s kardinalom izmenjal nekaj stavkov. To je vse. Res pa je, da redno vsako leto dobim za god in za božič Grabenwöckerjevo čestitko.

Rojstni kraj kardinala Königa je Warth pri Robensteinu na Spodnjem Avstrijskem. V Rimu je dokončal študij na Gregorijani, istočasno pa še na Bibličnem inštitutu študij staroperzijskih verstev in semitskih jezikov. Duhovnik je postal leta 1933 in takoj nastopil službo kaplana v St. Pöltnu. Mesto profesorja veroslovja prevzame leta 1945. Leta 1948 pride na univerzo v Salzburg. Leta 1952 postane pomožni škof v St. Pöltnu. Štiri leta pozneje pride na Dunaj za pomožnega škofa in ga pa-

pež Janez XXIII. leta 1958 imenuje za kardinala. Njegova najvažnejša služba je bila služba vodenja tajništva za neverujoče do 1980. leta. Nekaj njegovih najpomembnejših del: Stara zaveza in staro-orientalska verstva 1947, Kristus in verstva sveta 1951, Znanstveni veroslovni slovar 1956, Verovanje ljudi 1985... Izredno zanimiv je predgovor h knjigi kardinala Štefana Wyszyńskiego Kristus in delo, ki je izšla 1959. leta. V tem predgovoru piše kardinal König tako: »... Delo je človekov pošteni moralni, verski, kulturni in socialno-etični aspekt, s katerim človek izpopolnjuje svoje življenjsko poslanstvo...« Ta misel je za tisto obdobje veljala za »zelo rdečo«, čeprav jo je napisal človek z »rdečo čepico«.

Leta 1979, bilo je to zadnje dni oktobra, ga je francoska časnikarka Yvonne Chauffin prosila za daljši pogovor. Tako je nastala zanimiva knjiga L'Eglise est liberté — Vera je svoboda. Ta pogovor je nastal dober mesec potem, ko je kardinal König obiskal tedanjo Jugoslavijo. Do tega dogodka je prišlo, ko je sam zaprosil kot predstojnik Pro oriente — katoliške ustanove, ki skrbi za stike z drugimi verstvi, srbskega patriarha Germana za srečanje. Iz kardinalovega obiska v bivši Jugoslaviji povzemamo nekaj zanimivih izsekov, kot jih navaja sam. Tako le pravi: »Pri patriarhu Germanu sem bil gost dober teden. Obiskal sem vsa večja središča srbskega pravoslavja. Ob drugi priliki, ko sem bil na uradnem državnem

Črnogorska avtokefalna...

◀ IIII 4
je zadnja leta nastalo ob razpadu Titove Jugoslavije. Črnogorci ne morejo pozabiti na sramoto, da so njihovi sinovi, kot jugoslovanski vojaki, streljali na Dubrovnik. To je za njih velikanska zgodovinska in narodna sramota, ki je mi Slovenci ne razumemo. Na Cetinju so zbrali že nad 100.000 podpisov, ki jih bodo poslali Dubrovčanom v opravičilo, s sporočilom, da so jim pripravljene brezplačno pomagati pri obnovi mesta. Te zgodovinske povezave so izredno močne, prav zato pa so tudi močne zahteve in želje po samostojnosti, ne samo politični, ki jo bodo verjetno dosegli, ampak tudi Cerkevni. V kolikor bi Črnogorci dobili Cerkevno samostojnost, bi bila politična mnogo lažja ali celo laže sprejemljiva in doumljiva pri tistih slovenskih narodih, ki vse to že davno imajo.

Ob tem naj poudarim tudi kulturni problem. V šoli so se učili srbohrvaškega jezika, posebno pozornost pa so posvečali črnogorski zgodovini. Učbeniki so bili polni srbofilizma in velika večina črnogorskih profesorjev, posebej na višjih šolah, jih je »spregledala« in predavala svojo narodno zgodovino. Še dlje so šli pri jeziku samem. Črnogorske jezikovne posebnosti, ki so bogate posebej pri slovnici, so dobesedno izpuščali. Spominjam se izdaje Njegoševega Gorskega venca, ki sem jo pred leti kupil v Budvi. Kako sem se začudil, ker je bil tekst precej drugačen, kot tisti, ki sem ga poznal. Mimogrede sem povprašal na Cetinju kolego, ki je predaval francoski jezik, zakaj je to tako, pa mi je prijazno odgovoril: »Poslušaj, ko nekdo nekoga hoče zadušiti, mu popači jezik!« — Tega so se črnogorski izobraženci zavedali mnogo preden je prišlo do sedanjega stanja. Tudi to je del neke zgodovine, ki bo za nekaj let drugače pisana.

Predvsem ji želimo veliko mero strpnosti

Poskusna številka Pretokov

V Gorici in v Trstu so predstavili novo slovensko revijo, ki jo bo izdajala slovenska kulturna zadruga Maja, sekcija za kulturo pri goriški SKGZ in goriški Kulturni dom. Številko »nič« revije Pretoki so najprej predstavili časnikarjem in sredstvom javnega obveščanja, še isti dan (četrtak, 18. nov.) pa so priredili družabni večer v kmečkem turizmu Radikon na Oslavju, kjer so širši javnosti predstavili revijo, ki naj bi zapolnila vrzel slovenskih revij v Italiji, ki so na tak ali drugačen način prenehale z delovanjem.

Revijo Pretoki bo urejeval časnikar in pesnik Ace Mermolja, ki je na Oslavju povedal, da bo revija delo vseh ljudi v zamejstvu, ki razmišljajo in so na kateri koli način ustvarjalni. Povedal je, da se je za sodelavce prve številke odločil sam z nekaj prijatelji, ljudmi, ki so bili v ozkem krogu pri ustanavljanju revije. Ker so sedanji časi kritični in se tega vsi zavedamo, bo revija Pretoki vsekakor odraz našega skupnega napora, da se v teh časih ne izgubimo, je nadaljeval Mermolja, ki je še navedel razloge za njeno ustanovitev.

Revijo Pretoki je lično oblikoval mladi arhitekt, ki je sedaj na podiplomskem študiju arhitekture v Ljubljani, Danijel Jarc. Prijetna je za oko in kar je največja odlika Jarčevega oblikovanja, je po moje velika preglednost in čistost njenih strani ter enostavnost. Po skromnem uvodu glavnega urednika objavlja Miran Košuta esej, ki ga je prebral na letošnji Dragi na Opčinah, v reviji pa je še vrsta drugih prispevkov, med katerimi bi omenil Kravosovo pisanje o poeziji in pesmih Obita iz Benečije, Fondovo razmišljanje o nacionalizmu in njegovih posledicah ter stranpoteh, Čukove zapise, Kolškova kritika pa predstavlja novejši pesniški zbirki Marija Čuka in Borisa Pangerca, seveda sledi še vrsta drugih sodelavcev in med temi so tudi Italijani. To kaže

na namen revije, da bi na svojih straneh objavljala tudi italijanske pisce in mislece naše dežele in tako res bila nekakšen pretok misli.

Po prvi in povrh vsega še poskusni številki Pretokov ne moremo o reviji še zapisati nobene kritične besede, ker se resnično še ne vidi glavne rdeče niti, ki jo vsaka revija mora imeti in jo bo tudi goriška Pretoki gotovo imela. Vsekakor čaka urednika Aceta Mermolja težko delo, tudi zato, ker bo moral okrog sebe zbirati res vse najboljše slovenske pisce in zamejstva, če bo hotel, da bo revija zares dobra in uspešna, med ljudmi cenjena in prebirana. Njena cena 10 tisoč lir je res lahko majhna za take vrste revije, ampak v zamejstvu, kjer večina slovenskih profesorjev ni naročena niti na slovenski dnevnik, kaj šele na slovenska tednika in mesečnike, je najbrž tudi to ovira. Poleg tega pa bo Ace Mermolja moral dati reviji nek značilen in specifičen ton, po katerem jo bomo spoznali in ki bo obenem združeval pisce vseh komponent (Obupno se sliši ta oguljena fraza, mar ne, a tako je, pa če hočemo ali ne!) slovenskega življa v Italiji in v vseh zamejstvih, saj revija cilja tudi na Koroško in v madžarsko Porabje, da o matični državi niti ne govorimo. To bo pa moral storiti urednik Pretokov zato, ker bo le tako revija postala tisto, kar si vsi želimo, da bi, namreč glasilo slovenskih intelektualcev in vseh pisocih Slovencev v Italiji. Želimo ji tudi veliko mero strpnosti do vsakogar, ki misli in misli lahko tudi drugače in je zato ravno tako svoboden kot tisti, ki ne misli enako kot on.

Jurij Paljk

Kmetijstvo

Letos je oljk manj, kvaliteta pa je dobra

Kot poročajo, je letošnja letina oljk količinsko nekoliko slabša od lanske. Glede na vremenske neprilike in čas cvetenja, še bolj pa zaradi suše, zaradi katere je prišlo do osipa plodičev, je torej letos manj oljk. Kvaliteta pa je v povprečju zelo dobra, kar bo seveda prispevalo, da bo tudi oljčno olje kvalitetno. Gojenje oljke doživlja v naših krajih nov razcvet. Zavzetost nekaterih navdušencev in same deželne ustanove za razvoj kmetijstva Ersa je omogočilo bistveno povečanje površin, zasajenih z oljkami. Pridelek je sorazmerno zelo kvaliteten zaradi nizke vsebnosti kislin in lahko računa na gotove odjemalce. Prav gotovo bi glede na povpraševanje lahko prodali tudi veliko večji pridelek, in do tega bo gotovo prišlo, ko bodo mladi nasadi zadnjih let dosegli polno rodno. Tedaj bo nastopil kritični trenutek, ko bo odločilno vlogo za uspeh odigrala kvaliteta oljčnega olja.

Marsikdaj se zgodi, da ljudje sami pokvarijo pridelek, ker ne upoštevajo preprostega dejstva, da so oljke sadje in da so torej podvržene gnitju, raznim plesnim in oksidaciji. Zato moramo obrane oljke hraniti v nizkih plasteh in za kar se da kratek čas, če se hočemo temu izogniti. Ni res, da se s sušenjem oljk poveča količina olja v njih. Važno pa je, da oljke čimprej predelamo. Na deželnem področju deluje edino torkla Kmetijske zadruge v tržaški industrijski coni, ki pa zagotavlja visoko tehnologijo in neoporečno pridobivanje olja, seveda če so oljke zdrave in kvalitetne.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157.
Uredništvo: Martin Breclj, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.
Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

obisku, kot predsednik tajništva za neverujoče, pa sem spoznal, da Jugoslavija stopa v socializem po svoji poti in od državnih predstavnikov sem želel dobiti odgovor na vprašanje, kaj pomeni tretja pot v odnosu do vere. Vemo, da obstaja v marksističnih državah odpor do vere; vera bi morala tam sčasoma izumreti. Kako pa presoja to vprašanje partijsko vodstvo Jugoslavije? V Srbiji sem se pogovarjal s Petrom Stambolićem, na Hrvaškem sem obiskal dr. Vladimirja Bakarića, v Sloveniji pa Edvarda Kardelja. Vsi so mi rekli, da ni nobenih problemov, če se vera in cerkev ne vmešavata v politiko. Če pa se začeta vmešavati, je stvar drugačna. Seveda pa smo se pogovarjali tudi o drugih stvareh. Pogovor s predsednikom

Titom je bil izredno zanimiv. Kardelj pa mi je pripovedoval še o svojem prijateljstvu s Titom in o potovanju v Sovjetsko zvezo. Hotel mi je povedati, da sovjetska doktrina, pa razumevanje družbe in gospodarstva niso istovetni z jugoslovanskimi. V tej zvezi mi je pripovedoval, kako so nastala nesoglasja med Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo, kako je Stalin postal nezaupljiv do Tita in kako je postajalo vse vedno bolj tvegano. Tito pa je po vrnitvi iz Sovjetske zveze razglasil odcep. Ves pogovor je bil zelo zanimiv, potem pa me je Kardelj povabil na večerjo, na kateri so bili tudi drugi gostje. Pogovarjali smo se zelo dolgo in zame je bila sila pomembna ugotovitev, da je pogovor med ljudmi z različnim svetovnim nazo-

rom možen, če se sogovorniki spoštujejo in ne poskušajo drug drugega spreobračati.«

Kardinal nadaljuje: »Dobro mi je ostal v spominu tudi pogovor z dr. Bakarićem. Bil je zelo prijeten sogovornik in postavil sem mu enaka vprašanja kot Kardelju. Med pogovorom mi je rekel, da mu je žal, ker mladi ljudje ne vedo, kdo je Kristus, kdo so apostoli, kdo sta Peter in Pavel, kaj je vera, kaj zadnja večerja, kaj krščanstvo, toda pri obisku muzejev ali razstav ter pri branju knjig se srečujejo s temi izrazi, pa ne vedo, kaj pomenijo. Menil je, da bi mladim morali razložiti pojme iz religije in vprašal sem ga, če misli, da bi morali imeti v šolah verouk. Njegov odgovor je bil — »O, ne, to bi bilo pa preveč!« Seveda, ni

želel, da bi postali ljudje verni, temveč da bi preprosto vedeli, kaj pomenijo posamezni izrazi.«

Od tedaj pa do danes so se stvari na ozemlju nekdanje Jugoslavije, kot tudi v Evropi sami, zelo spremenile. Kardinalov obisk bi danes zvenel popolnoma drugače kot je leta 1979. Za tisti čas pa iz gornjega zapisa spoznamo, da je kardinal bil izredno dinamičen in odprt. Znal je prisluhniti in istočasno radovedno spraševati, to pa tako, da ni nikogar žalil, je pa ob vsem veliko izvedel... — Dozdeva se mi, da je to ena od največjih odlik, ki jih kakršen koli dostojanstvenik ima. — Ta odlika, ki še vedno krasi kardinala dr. Franca Königa, se je omenjala tudi 29. oktobra, ob njegovem 60-letnem duhovniškem jubileju.